Lärarens sida: Medel, text 10, Skalvsäkra hus

Faktatextsamtal i grupp · åk 4–9

Det är husen som rasar och skadar människorna i ett skalv, och hus som byggs efter stränga regler eller står på isolatorer kan klara skakningen. Texten har ett problem och en lösning, och modellen är Problem och lösning, blad 2. I vecka 5 har två elever i taget jobbkorten från avsnitt 2, och de två som har dem i avsnitt 4 leder hela avsnittet.

Läspasset: de fyra avsnitten	
Textens fråga	Varför dog så många fler i Haiti än i Chile, och hur kan ett hus klara ett skalv?
Ord före läsningen	magnitud (skalvets energi, mycket mer per steg) · isolator (stötdämpare, ingen isolering mot kyla) · byggregel (hur hus ska byggas, inget spel)
1 Det är husen som rasar	Red ut: *”Ungefär så”*: bordet är marken, tornet huset · *”det”* i *”inne i det”*: huset Lyssna efter: skakningen fäller husen · människorna i husen skadas Lockar: tornet av klossar. *”Vad är problemet, enligt sista stycket?”*
2 Haiti 2010	Red ut: *”nära och djupt”*: var skalvet börjar · *”följderna”*: det som hände efter skalvet Lyssna efter: kraftig skakning · hus som inte tålde skalv · många på liten yta Lockar: kanske mer än 200 000 döda. *”Vilka tre saker gjorde skalvet så farligt?”* Sambandet: *”beror också på husen”*: varför så många dog i Haiti Bilden: Rutan för Haiti, vid siffran 2: en enda liten ruta
3 Regler för hus	Red ut: förebygga, i marginalen · *”för sent att bygga om”*: när marken skakar finns ingen tid Lyssna efter: byggregler · huset står kvar · reglerna följs Lockar: hus med sprickor. *”Vad kan byggreglerna säga, enligt andra stycket?”* Sambandet: *”En lösning är att”*: från orsaken till det man gör
4 Hus på stötdämpare	Red ut: stötdämpare, i marginalen · *”den”* i *”under den”*: skateboarden Lyssna efter: isolatorer som stötdämpare · tar upp rörelsen · sjukhuset klarade sig Lockar: skateboarden på mattan. *”Vad gör isolatorerna när marken skakar?”* Sambandet: *”En annan lösning är att”*: lösning 2, huset skakar inte med Bilden: Vid siffran 4 rör sig marken mycket och huset lite
Om någon frågar	Hur många dog i Haiti? Ingen vet säkert. Regeringen sa 316 000, och andra har räknat fram färre än 100 000. Drabbas fattiga länder hårdare? Ja, skriver Skolverket, för husen där är mindre robusta. Har Sverige haft stora skalv? När isen smälte för omkring 10 000 år sedan kom skalv upp till magnitud 8. Kosteröskalvet 1904 hade 5,4.

© Niclas Fohlin · niclasfohlin.se/stodundervisning/faktatextsamtal-i-grupp

Modellpasset: Problem och lösning för Skalvsäkra hus	
Fördjupningen	Red ut: *”helt steg”*: till exempel från 7 till 8 · USGS: en myndighet i USA Lyssna efter: mer än 500 gånger energin · färre döda, två skäl · tsunamin dödade många Lockar: 32 gånger per steg. *”Vilka två skäl ger USGS?”* Sambandet: *”Vad reglerna kan göra”*: resultatet av lösning 1. *”svagare än i Haiti”*: jämför avsnitt 2 Bilden: Rutorna: en för Haiti, mer än 500 för Chile
Modellen	Lägg först fram gruppens kedja från vecka 4 och fråga: *”Var skriver vi det någon gör åt problemet?”* Den visar vad som leder till vad, men inte vad någon gör åt problemet. Ta sedan fram Problem och lösning, blad 2. Gruppen lägger fördjupningens post-it-lapp på En lapp till, som får namnet Resultatet, och drar ett streck till lösning 1. Chile visar vad lösning 1 ledde till, och att vågen var en annan fara. På blad 2 har resultatet ingen egen plats.
Orden	problemet är (husen rasar) · beror också på (sårbar plats) · en lösning är att (byggregler) · en annan lösning är att (isolatorer) Utan flik: gruppen skriver *”långt färre”* vid En lapp till.
Svaret	Lyssna efter: Haitis hus tålde inte skalv · Chile: regler och svagare skakning · byggregler och isolatorer Så kan det låta: *”I Haiti rasade hus som inte var byggda för skalv. I Chile var skalvet större, men byggregler och svagare skakning hjälpte. Ett hus kan klara skalv om det byggs efter regler eller står på isolatorer.”*
Rutan	Visste du att: intressant, för svaret håller utan skalven i Sverige.
Samtala	Varför börjar författaren med ett torn av klossar? Varför kommer Chile sist? Ett svar: tornet visar att det är husen som rasar, och Chile visar vad reglerna kan göra.

© Niclas Fohlin. Ur Faktatextsamtal i grupp, https://niclasfohlin.se/stodundervisning/faktatextsamtal-i-grupp.